

Muhamed Mrahorović

**ŠEHID MR. NIJAZ ŠUKRIĆ
(Sjećanje - Skica za biografiju)**

Nijaz, sin Mehmeda i Sidike Šukrić, rođene Zupčević, rođen je u Travniku 15. maja 1940. godine. Osnovnu četvorogodišnju školu završio je u Sarajevu poslije koje, u istom gradu, pohađa Gazi Husrev-begovu medresu u trajanju od osam godina i završava je školske 1958/59. godine.

Nakon završene Medrese upisuje studij orijentalne filologije na Filološkom fakultetu u Beogradu i završava ga akademske 1962/63. godine. U vremenu od 1962. do 1965. dobija stipendiju preko kulturne razmjene studenata u Bagdadu i odlazi na specijalizaciju arapskog jezika na Bagdadskom univerzitetu i istovremeno sluša predavanja iz povijesti na Institutu za visoke studije što će ga opredijeliti za magistarski studij povijesti. Po završetku specijalizacije jezika vraća se u Sarajevo i uključuje u nastavu Gazi Husrev-begove medrese na predmet arapski jezik kao profesor konverzacije do odlaska na odsluženje vojnog roka. Od tog vremena datira neposredno upoznavanje profesora Šukrića generacije Gazinovaca koja završava školovanje 1965/66. školske godine.

Pojava Nijaza Šukrića kao mladog profesora, koji je izvrsno poznao moderni književni govorni arapski jezik, te ispoljavao vrhunsko pedagoško umijeće u komunikaciji i praktičnoj nastavi, zacijelo je u svakome od nas ostavilo neizbrisivo sjećanje na njegov lik te maksimalno nas motiviralo da pođemo istim stazama obrazovanja i intelektualnog razvoja. Mi, koji smo ga tada upoznali i doslovce se družili sa njim kao pedagogom i profesorom, već tada smo izražavali duboku nadu za studentski odlazak na Istok, u Bagdad Harun ar-Rešida, u najčarobniji grad znanosti i kulture, grad Hiljadu i jedne noći, grad dviju mističnih rijeka Eufrata i Tigrisa i još mističnijih Edenskih vrtova.

Po odsluženju vojne obaveze Nijaz se ponovo obreo u Bagdadu 1967. kao stipendista Bagdaskog univerziteta gdje na postdiplomskom studiju povijesti radi i brani s najvišim uspjehom magistarsku disertaciju na temu *Širenje islama i nastanak islamskih institucija u BiH u XV i XVI vijeku.*

Ta godina (1967.) nekolicini od nas će biti sretna s obzirom da smo također dobili stipendije i otišli na studij u Bagdad kod svog učitelja-uzora. Zahvaljujući Nijazovom angažmanu i autoritetu kog je uživao u toj sredini veći broj kolega i kolegica iz Bosne i Hercegovine, Makedonije i Kosova dobit će stipendije za studij u Bagdadu.

Za opis događaja u vremenu provedenom u društvu sa Nijazom kao starateljem, našim skrbnikom i ustazom, kako smo ga iz poštovanja svi oslovljavali, za prosto taksativno registriranje svih tih dragih uspomena, bila bi potrebna veća knjiga sjetnih memorija. Pozivam svoje kolege ovim putem da zajednički uradimo djelo kojim bismo se makar djelomično odužili našem ustazu ostavljajući pisani trag o njemu generacijama muslimanske omladine, pisani trag o čovjeku za koga sam slobodan ustvrditi da je posljednji Gazinovac i Bošnjak koga se može uzimati za svekoliki uzor i autoritet plemenitosti i čestitosti, pisani trag o čovjeku-paradigmi najšireg srca i duše, kojem su srdžba, ljutnja, egoizam, individualizam, bile strane i nepoznate odrednice moralnog ljudskog lika.

Nakon okončanja magistrata vraća se u Sarajevo i biva imenovan za profesora historije islama i arapskog jezika 1972. godine u Gazi Husrev-begovoj medresi. Na tim predmetima radi do 1977. godine poslije čega prelazi u Gazi Husrev-begovu biblioteku na mjesto bibliotekara do 1980. godine.

Te godine stupa u brak sa Nasihom Alihodžić s kojom rađa troje djece: Muhameda 1981., Merimu 1984. i Šejmu 1991. godine. Iste godine biva izabran za stalnog predavača na predmetu *Povjest islamske kulture i civilizacije* na Islamskom teološkom fakultetu u Sarajevu i na tom radnom mjestu zadesit će šehidska smrt njega i njegova malodobnog sina Muhameda 29. augusta 1992. godine. Ispaljena haubička granata sa četničkih položaja tog tragičnog dana oduzet će pet nevinih života: Nijazaov i njegova sina Muhameda, Tenzile Hadžiabdić i dvoje njezinih rodaka. Vijest o tragičnom događaju paralizirala je duše svakog koga je poznavao i ostavila zauvijek nenadomjestivu prazninu u srcima nas koji smo u njemu imali istinskog uzora i kolegu, brata i učitelja.

Kao intelektualac slobodnih nazora često je bivao na udaru represivnih mjera političkog sistema, a zbog toga mu često nisu bivale naklonjene ni strukture Zajednice kojoj je pripadao i za čiji prosperitet

se zdušno zalagao svim svojim plemenitim bićem. Tako su mu 1972. godine reducirana građanska prava i slobode oduzimanjem putnih isprava koje su mu vraćene tek 1986. godine kada je partijsko jednoulje već počelo osjećati gorak ukus gubitka povjerenja i vlastiti sunovrat u bespovratni ambis zaborava.

Jedno kraće vrijeme Nijaz je djelovao i politički u državnom Parlamentu sa poznatih svojih moralno-etičkih i humanističkih pozicija kao izvanredno cijenjena osoba.

Na početku agresije na grad Sarajevo bio je uhapšen sa sinom Muhamedom i još s nekim kolegama iz naselja Nedžarići i sproveden u logor Kula u Lukavici gdje podnosio nekoliko mjeseci teške fizičke i duševne torture i ponižavanja od strane četničkih divljaka i specijalne jedinice Crnih udovica. Prebolno je bilo slušati kazivanje o situaciji kada su mu divljaci pokušavali zaklati sina pred njegovim očima, to nevino i nedužno dijete, samo zato što je nosilo ime Muhamed i što je bilo sin Nijaza Šukrića, politički angažiranog teologa-historičara.

Nijaz kao autoritet među kolegama

Ne vjerujem da će biti neko toliko cijenjen među svojim kolegama kakav je bio ustaz Nijaz među nama, koji smo imali sreću družiti se s njime i neposredno ga upoznavati kao uzora u svakom pogledu. Markantne pojave, uvijek nasmijan i spreman za ozbiljan i produhovljen razgovor, pedantan, redovno lijepo i ukusno obučen, prefinjenih manira, izazivao je najdublje naše poštovanje i želju da ga se imitira, a divljenju njemu nisu se mogli otimati ni oni koji ga možda i nisu posebno voljeli ili koji su mu zavidjeli. Njegovu pojavu pratili su do perfekcije izgrađeni maniri, opušteni i posvema smireni izraz njegova unutaršnjeg šarma što je zacijelo kod svakog susreta s njim budilo osjećaj ushićenja.

Među nama svaka njegova riječ ili stav imali su posebnu težinu. Iz respekta nije bilo mjesta osporavati ga ili, ne daj Bože, sumnjati u njegove iskrene namjere. Njegovi obrasci kulture i komunikacije s drugima za nas su imali tretman paradigmatičkog kodeksa kulture ponašanja. Sedmična okupljanja u prostorijama njegova obitovanja u Bagdadu predstavljala su za svakog od nas sedmični doživljaj. Kao što nam je značio tokom studijskog druženja takav odnos smo željeli i po povratku u naša mjesta, pa i onda kada smo se osamostalili u životu i na radnim

poslovima. Svaki od nas dao mu je obećanje da će ostati vjeran pozivu za koji smo se obrazovali u dalekom svijetu bez obzira političke i druge okolnosti, čak i onda kada nam je kazano da “za nas nema mjesta u Islamskoj zajednici” jer smo navodno tamo u tiđini “u statusu nekavih padobranaca”.

Nijaz kao humani i moralni uzor

Zacijelo su ove osobine njegova karaktera predstavljale naj snažnije vrline njegova ljudskog lika. Neću pogriješiti ako kažem da je njegova duša bila predodređena biti ogledalom u kome su se reflektirali obziri paradigmatičke uzoritosti onoga koga je Svemilostivi Allah odabrao kao *uswa hasena* čovječanstvu. Duša mu je snažno zrcalila razumijevanjem za potrebe drugih, a manir kojim je ispunjavao taj svoj osjećaj odgovornosti bivao je zaogrnut oreolom časnosti i plemenitosti. Kroz prizmu ovih vrlina zauzimamo je svoj sud o nama, svakom ponaosob. Mi smo bili svjesni te činjenice, jer smo znali da je on profil uzornog pedagoga koji, i kada govori, i kada šuti, prezentira najviše vrline odgojenog čovjeka i autoriteta koji druge uči odgoju i kulturi druženja.

Nijaz kao pedagog

Na času je djelovao autoritativno, a ipak neposredno kao iskreni prijatelj. “Kolege” ili “momci”, bio je njegov omiljeni način obraćanja učenicima, a baš takav nastup otvarao je naše duše, ulijevao u njih raritetan osjećaj poštovanja i djelovao motivirajuće na planu pripreme za čas i za nastavu uopće. Kada bi učenik, prozvan da odgovara, zbog slabe pripreme gradiva počeo kolutati očima od jednog do drugog kolege ili vrtiti ušima desno i lijevo ne bi li uhvatio koju došaptanu riječ, ustaz bi takvu situaciju prekidao upadicom: “Eh, kada bi nam neko još donio džezvenjak kahve pa da kolektivno gimnasticiramo očima i ušima; baš bi to bila prava sportska rekreacija. Nego da mi u ovu tvoju sportsku rubriku ubilježimo jednu sportsku ocjenu dok ti ne uđeš u punu formu džogirajući očima, a bogme i ušima po ovoj lekciji.”

Oni nemirnijeg duha suočavali bi se sa vlastitom slabošću opravdavanja svog postupka pred ustazom kojim on nije bio zadovoljan. U savjetovanju učenika i kolega ispoljavao je najtopliji saosjećaj, neposrednu punu odgovornost, nadomještao je sve ono što nam je bilo

uskraćeno roditeljskim odsustvom. Često nam je sugerirao da iščitavamo Poslanikovu siru i životopis velikih umnih ljudi iz razdoblja klasičnog islama, primjerice o Ebu Bekru, Omeru, Osmanu Aliji, Allah bio zadovoljan s njima.

Težišni fokus svog djelovanja usmjeravao je ka odgojno-obrazovnom i moralnom aspektu muslimanske ličnosti, neposrednih slušalaca i čitalaca njegovih brojnih tekstova. Taj motiv podstaknut će ga da prevede na bosanski jezik jedno manje ali vrlo praktično djelo iz oblasti islamskog ahlaka pod naslovom *Uputa učeniku na putu sticanja znanja*, koje je postalo nezaobilazan priručnik u medresi i na vjeronauci po mektebima.

Nijaz kao roditelj

Kolikod je djelovao kao čovjek otvorenog srca i komunikativan, Nijaz je ipak bio osoba koja je imala razvijen osjećaj zadivljujuće stidljivosti. Kad bi se našao u takvoj situaciji, njegov osjećaj je uvijek praćen rumenilom lica i neke forme simpatične nesprenosti dok je pokušavao opravdavati postupak kolege ili nekog svog prijatelja.

Prema svojoj djeci uvijek ispoljavao nastup brižljivog odabiranja riječi kojim savjetuje ili ukazuje na nešto što je strano islamskom moralu i odgoju. Za njega nije predstavljalo poteškoću usmjeravanje ka moralnom maniru, ka odgojnom ponašanju jer je njegov odnos, nenametljivo ispoljavan, bio privlačan smjerokazni govor.

Njegova djeca, neka im Allah svako dobro pruži, prepoznavali su tu moralnu snagu svog oca i bez ikakvog nutarnjeg otpora usvajali su je i prakticirali u donosima sa svojim kolegama, u komšiluku i u školi, kao dragocjenu vrlinu. Ko danas ima priliku promatrati njegov evlad, može u njihovim likovima i ponašanju prepoznati plemenite vrline rahmetli Nijaza. Svako od njih tako čedno njedri karakterne osobine svog babe.

Bibliografija radova Nijaza Šukrića

Rahmetli Nijaz bijaše vrlo plodan pisac i prevodilac. Ovdje ćemo samo taksativno zabilježiti njegova originalna djela kao i njegove prijevode.

Među originalnim spisateljskim radovima navodimo sljedeća djela:

1. *Širenje islama i nastanak islamskih institucija u BiH u XV i XVI vijeku*, Bagdad, 1972.

2. *Islam i muslimani u Bosni i Hercegovini*, u saradnji da rahmetli dr. Muhamedom Hadžijahićem i Mahmutom Traljićem, Sarajevo, 1976., 1977.;
3. *Pobožnost i pismenost muslimanke u našim krajevima*, Glasnik VIS-a, br. 3, XVII/1980;
4. *Veze bosansko-hercegovačkih muslimana sa Mekkom i Medinom*, Takvim, 1981.;
5. *Ramazansko gostoprimstvo Šeher Sarajeva*, Takvim, 1982.;
6. *Halka sistem u islamskom obrazovanju*, Islamska misao, IV/1982, br. 38.;
7. *Jedan starisrpsko-hrvatski rukopisni prijevod udžbenika pedagogije u našim medresama*, Zbornik radova Islamskog teološkog fakulteta, I/1982.;
8. *Lijepa riječ kao lijepa voćka*, Preporod, br. 6, XIII/1982.;
9. *Gazalijin doprinos islamskom obrazovanju*, Glasnik, br. 1, XLV/1982.;
10. *Nošnja naše uleme*, Takvim, 1983.;
11. *Hadž bosansko-hercegovačkih muslimana u doba Austro-ugarske uprave (1878-1918)*, Islamska misao, br. 56, V/1983.;
12. *Doprinos namaza u procesu širenja islama i njegove kulture u našim krajevima*, Glasnik, br. 2, XLVII/1984.;
13. *Neke kur'anske i sunnetske koncepcije povijesti*, Takvim, 1985.;
14. *Kur'asni podsticaji za izučavanje Sire/životnog puta Muhammeda*, a.s., Glasnik, XLII/1986.;
15. *O povjesti i savremenom stanju naše vjerske pisane riječi*, Islamska misao, br. 88-89., VIII/1986.;
16. *Bajram u duhovnom i kulturnom biću muslimana*, Preporod, br. 17, XVII/1986.;
17. *Ibnu-s-sebil (Putnik), -Kur'anska određenica koja podstiče i obavezuje*, Glasnik, br. 2, L/1987.;
18. *Islamska duhovna spona u porodičnim odnosima*, Glasnik, br. 6, L/1987.;
19. *Mjesto i uloga tesavvufa u učvršćivanju islama i njegove kulture kod nas*, Izložen na Simpoziju u Zagrebu, 1988.;
20. *Povijest islamske kulture i civilizacije*, udžbenik za II godinu studenata ITF-a, Sarajevo, 1989.;

21. *Osnovi početnog islamskog obrazovanja*, Zbornik radova ITF-a, br.3, 1990.;

Prijevod, uvod i bilješke

1. Burhanuddin az-Zamudži, *Uputa učeniku na putu sticanja znanja*, prijevod i uvod Nijaz Šukrić;

2. H. Mustafa bin Muhammed Pruščak, *Etika milosrđa ili traktat o samilosti i sažaljenju prema živim stvorenjima*, prijevod, uvod i bilješke Nijaz Šukrić, Zbornik radova ITF-a, br.2, 1986.;

3. Thomas Arnold, *Povijest islama, historijski tokovi misije*, u saradnji sa A. Korkutom, El-Kalem, 1989.

Rahmetullahi alejhi rahmeten vasiaten!